

ERFGOED ALS UITGANGSPUNT

Provinciale Statenverkiezingen 2023

Erfgoed als uitgangspunt

Dat is wat wij, meer dan 50 erfgoedorganisaties verenigd in de Federatie Instandhouding Monumenten en het Erfgoedplatform van Kunsten '92, aan u als bestuurder, politicus en beleidsmaker willen meegeven. De zorg voor ons erfgoed is een basistaak. De provincie heeft hierin een spilfunctie.

Als provincie staat u voor de taak vorm te geven aan de grote opgaven die Nederland kent. De transitie van ons land vraagt een regierol van de overheid. Erfgoed komt in al die opgaven naar voren. Het vormt vertrekpunt van ruimtelijk beleid, het staat voor de identiteit van uw provincie, het draagt bij aan de leefbaarheid voor ons als inwoners.

Nederland 'in verbouwing'

Althans dat is wat in de politiek regelmatig wordt gezegd. Als provincie bent u de spil in de uitwerking van alle verbouwingsopgaven, en draagt u bij aan de keuzes hoe die verbouwing wordt uitgevoerd. Bij al die opgaven is ons erfgoed cruciaal. Erfgoed is namelijk overal, en vormt een stabiele factor in onzekere tijden. Het geeft houvast bij planvorming, en maakt dat we ons blijven herkennen in en identificeren met een sterk veranderende maatschappij.

Een belangrijke uitvraag vanuit de Rijksoverheid zijn de startpakketten in het kader van de Novex. Behoud en versterking van erfgoed bij die nationale opgaven is één van de vragen waarop u als provincie een antwoord moet geven. En het programma Mooi Nederland pleit ervoor om ruimtelijke kwaliteit centraal te stellen bij de oplossingen voor onze maatschappelijke opgaven.

Op deze website vindt u alle uitdagingen waarbij erfgoed en de erfgoedsector kunnen bijdragen aan een oplossing. Het is nu aan u om verder inhoud en vorm te geven aan een sterk erfgoedbeleid!!

HET PROCES

DE KANSEN

1 WONINGBOUW

2 ENERGIETRANSITIE

3 LANDBOUWTRANSITIE

4 KLIMAATADAPTATIE

5 BEREIKBAARHEID EN MOBILITEIT

6 LEEFBAARHEID

WAT IS ERFGOED?

Onder erfgoed verstaan we niet alleen monumentale gebouwen, maar ook archieven en collecties, historische landschappen, tuinen, parken, begraafplaatsen, archeologische terreinen, mobiel en digitaal erfgoed en de verhalen en ander immaterieel erfgoed die we met elkaar doorgeven. Het is overal om ons heen. Iedereen beleeft ons erfgoed dagelijks op allerlei manieren: jong en oud, in musea, vanaf een terrasje in een historische binnenstad, fietsend over een eeuwenoude dijk, surfend vanachter je computer of tijdens een dorpsfeest.

Erfgoed is een cadeau uit het verleden dat waarde toevoegt aan ons dagelijks leven!

ERFGOED ALS UITGANGSPUNT

Provinciale Statenverkiezingen 2023

1 WONINGBOUW

De opgave is duidelijk: Nederland heeft snel behoefte aan meer duurzame en betaalbare woningen. Maar de strijd om de ruimte woedt voort. Dat leidt voortdurend tot discussie en vertraging. Bovendien is er op veel plaatsen behoefte aan uit- en inbreidingslocaties. Vaak liggen die op gevoelige plekken.

WAT KUNT U DOEN:

- Benut de bestaande bouwvoorraad voor woningen. Dat is duurzamer dan bouwen in het groen. Bovendien staan deze gebouwen al aan bestaande straten en zijn ze ingebed in het weefsel van uw stad of dorp. U hoeft daarvoor geen dure investeringen te doen in nieuwe infrastructuur en nutsvoorzieningen
- Stel voor dat doel een Kanskaart op voor (deels) leegstaande monumenten, karakteristieke panden en religieus erfgoed in dorpen, steden en in het buitengebied, en inventariseer welke nieuwe functies mogelijk zijn, uiteraard met respect voor de historische waarden van deze gebouwen.
- Breng vooraf de cultuurhistorische waarden van de beoogde uit- en inbreidingslocaties in beeld. Dat maakt de discussie met belanghebbenden makkelijker, en voorkomt vertraging achteraf. Een goede cultuurhistorische analyse biedt bovendien input voor een duurzaam gedragen ontwerp

TOELICHTING, VOORBEELDEN EN INSTRUMENTEN

Voorbeelden en instrumenten:

- [Inspiratievideo DRU Industriepark](#)
- [College van Rijksadviseurs – Agenda: de 22e eeuw begint nu](#)
- [Atlas voor Gemeenten 2015: Thema Erfgoed](#) (niet meer leverbaar!)
- [Publicatie Platform 31: Cultureel erfgoed op waarde geschat](#)
- [Toekomst religieus Erfgoed en toolkit Kerkenvisies](#)
- [Kanskaart Kerken Achterhoek](#)
- [Cultuurhistorische kanskaart Arnhem](#)
- [Loods Herbestemming Monumenten](#)
- [Wonen boven winkels Deventer](#)
- Platform [Herbestemming.nl](#) met meer dan 200 herbestemmingsprojecten en zeven kennisdossiers, zie als voorbeeld: Pakhuis het Bassein in Wormer getransformeerd tot levensloopbestendige appartementencomplex.
- [Van school naar woongroep](#) vanuit Gelders Monumentenfonds
- [Voorbeeldproject wonen in industrieel erfgoed](#)
- [Hoe integreer je immaterieel erfgoed in omgevingsbeleid?](#)
- [Regionaal Restauratiefonds en Cultuurfonds voor Monumenten](#) (video met gedeputeerde Overijssel Roy de Witte)

1 WONINGBOUW

2 ENERGIETRANSITIE

3 LANDBOUWTRANSITIE

4 KLIMAATADAPTATIE

5 BEREIKBAARHEID EN MOBILITEIT

6 LEEFBAARHEID

ERFGOED ALS UITGANGSPUNT

Provinciale Statenverkiezingen 2023

2 ENERGIETRANSITIE

Stijgende energieprijzen versnellen de noodzaak van de ingezette energietransitie. Als provincie heeft u bijgedragen aan de RES: de Regionale Energie Strategie. Opwekken en besparen zijn sleutelwoorden.

OPWEKKEN

Bij het opwekken is de grote uitdaging om zonneparken en windturbines daar te plaatsen waar het landschap dat verdraagt. Verschillende landschappen hebben verschillende ruimtelijke karakteristieken: van kleinschalig tot grootschalig, gesloten tot open, uniform tot gevarieerd en met verschillende regelmaat en mate van reliëf en historische gelaagdheid.

BESPAREN

Bij besparing zien we dat eigenaren van oude, monumentale gebouwen voor moeilijke keuzes staan en een steuntje in de rug verdienen door goed advies en begeleiding bij subsidieaanvragen. Van verduurzaming van erfgoed gaat echter een enorme voorbeeldwerking uit. Als het in een monument kan, dan kan het overal!

WAT KUNT U DOEN:

Wat betreft opwekken

- Het begrijpen van deze ruimtelijke karakteristieken is het vertrekpunt voor een bewuste omgang met het landschap op het moment dat er energiemaatregelen worden ingepast. U bent hierin aan zet!
- Gebruik de LED-methode (Landschap En Duurzame energie) die de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) heeft ontwikkeld. Dit instrument brengt de ruimtelijke karakteristieken (kenmerken) van verschillende landschapstypen samen op het niveau van de RES.

Wat betreft besparen

- Ondersteun de verduurzaming van monumenten met stimulerende regelgeving. En kijk hoe collectief kan worden bijgedragen aan opwekking én behoud van erfgoed en ruimtelijke kwaliteit

TOELICHTING, VOORBEELDEN EN INSTRUMENTEN

Voorbeelden en instrumenten:

- [Inspiratievideo RCE](#): Het landschap en energiemaatregelen
- [De 17 Global Goals van de VN](#)
- [LED-methode van de RCE](#): Gevat in 2 posters: een [poster waarin veertien landschapstypen en ruimtelijke karakteristieken](#) daarvan in beeld zijn gebracht, en [een poster waarop te zien is hoe energiemaatregelen zich verhouden tot de ruimtelijke karakteristieken van het landschap](#).
- [Routekaart verduurzaming Monumenten](#)
- [Verduurzamen hoe doe je dat?](#)
- [Tips voor monumenten-eigenaren](#)
- [Immaterieel erfgoed als hefboom voor duurzaamheid](#)
- [De Hortus als radiator voor de Hermitage](#): monumenten delen WKO-opslag
- [Cultuurfonds voor monumenten](#)
- [Regionaal Restauratiefonds](#)
- [Groene Menukaart' voor typische monumenten zoals grachtenhuizen of Groene Menukaart Staphorst](#)

1 WONINGBOUW

2 ENERGIETRANSITIE

3 LANDBOUWTRANSITIE

4 KLIMAATADAPTATIE

5 BEREIKBAARHEID EN MOBILITEIT

6 LEEFBAARHEID

ERFGOED ALS UITGANGSPUNT

Provinciale Statenverkiezingen 2023

3 LANDBOUWTRANSITIE

De Nederlandse intensieve landbouweconomie trekt een zware wissel op onze leefomgeving. We komen in de knel met stikstofbeleid. De landbouwsector staat voor een grote opgave. Een duurzame economische ontwikkeling vraagt om herijking van onze footprint en de manier waarop we met de natuur en dieren omgaan.

Hervorming naar een ander landbouwsysteem biedt grote kansen voor natuur, recreatie en toerisme. Erfgoed en andere doelen gaan hierin goed samen op. Doordat mensen meer gaan thuiswerken wordt het platteland een interessanter woongebied. Transformatie van historisch waardevolle agrarische complexen is een belangrijke pijler van deze transitie.

WAT KUNT U DOEN:

- Benut daarom dit agrarische erfgoed. Breng de ontwikkelkansen in kaart door het opstellen van een boerderijvisie.
- Stel samen met uw inwoners Landschapsbiografieën op. U krijgt daarmee inzicht in de ontstaansgeschiedenis van het landschap en vindt van daaruit aanknopingspunten voor toekomstige ontwikkelingen. Investeer in de zichtbaarheid en beleefbaarheid van waardevolle cultuurlandschappen.

TOELICHTING, VOORBEELDEN EN INSTRUMENTEN

Voorbeelden en instrumenten:

- [Inspiratievideo Fryslan Greppelland](#)
- [De toekomst van Nederland, door Floris Alkemade](#)
- [Oproep van Floris Alkemade, voormalig Rijksbouwmeester, voor een 'New Deal' – een nieuwe verhouding tussen stad en platteland tussen burgers en boeren](#)
- [Manifest Gebruik de boerderij!](#)
- [Ijsselhoeve De Nijenstein](#): boerderij, moestuin, boomgaard, natuurgebied en ontmoetingsplek
- Landschaps-inclusief landbouwproject: [Rotterdam de boer op](#)
- [Circulair landgoed Hackfort](#)
- Duurzaam voedsel produceren: Herenboeren [Willemshoeve in Soest](#)
- Verslag van de opening van het programma [Boerderij in beweging](#)

1 WONINGBOUW

2 ENERGIETRANSITIE

3 LANDBOUWTRANSITIE

4 KLIMAATADAPTATIE

5 BEREIKBAARHEID EN MOBILITEIT

6 LEEFBAARHEID

ERFGOED ALS UITGANGSPUNT

Provinciale Statenverkiezingen 2023

4 KLIMAATADAPTATIE

Klimaatverandering zorgt in een versneld tempo voor een nieuwe werkelijkheid, ook voor ons erfgoed. Gebouwde, archeologische en groene monumenten zijn kwetsbaar voor overstromingen en langdurige droogte. Bodemdaling leidt tot funderingsproblematiek. Het aanpakken van klimaatverandering en energietransitie is van levensbelang voor het voortbestaan van ons waardevolle erfgoed.

Erfgoed en cultuurhistorie geven ook handvatten om de verstoorde balans met de natuurlijke omgeving te herstellen. Een beter begrip van historisch stads-, bodem-, water- en landschapsbeheer biedt een nieuwe basis voor maatregelen en oplossingen om ruimtelijke ontwikkelingen slimmer en passender tot stand te brengen.

WAT KUNT U DOEN:

- Als provincie kunt u hierin het voortouw nemen, bijvoorbeeld door het laten opstellen van "stad- of gebiedsgeneses" waarin bodem, ondergrond, water en gebouwde omgeving (erfgoed) integraal worden geanalyseerd.

TOELICHTING, VOORBEELDEN EN INSTRUMENTEN

Voorbeelden en instrumenten:

- [Inspiratievideo: Zitterd Climate Proof](#)
- [Erfgoed Deal-project Brabantse Watermolenlandschappen](#)
- [Polder Blokhoven bij de Lek](#)
- [Herinrichting Malieblad in Utrecht als park, met steun van Erfgoedparels](#)
- [Stadsgenese en gebiedsgenese](#)
- [Kasteel van Wouw](#) in Roosendaal: retentievijver c.q. waterberging

1 WONINGBOUW

2 ENERGIETRANSITIE

3 LANDBOUWTRANSITIE

4 KLIMAATADAPTATIE

5 BEREIKBAARHEID EN MOBILITEIT

6 LEEFBAARHEID

ERFGOED ALS UITGANGSPUNT

Provinciale Statenverkiezingen 2023

5 BEREIKBAARHEID EN MOBILITEIT

Nederland slibt dicht. De verdozing slaat toe. Als provincie heeft u een sleutelrol als het gaat om de balans tussen bedrijvigheid en leefbaarheid, waarbij bereikbaarheid en mobiliteit belangrijke thema's zijn. We beleven ons landschap grotendeels vanaf de weg. Met aandacht voor de kwaliteit van de omgeving versterkt u landschap en identiteit. Dat vraagt om een brede visie op ruimtelijke kwaliteit. Ook op het gebied van verkeersveiligheid speelt de provincie een rol. En daarbij wordt het erfgoedbelang soms nog vergeten.

WAT KUNT U DOEN:

- Gebruik als provinciale wegbeheerder erfgoed om hoogwaardige en streekeigen beplantingsontwerpen (laan beplanting) aan te leggen. Hiermee sluiten wegen aan bij bestaande landschapsstructuren.
- U heeft als provincie zicht op historische laanstructuren en wegen. Soms zijn die meer dan honderden jaren oud. Snelheidsverlaging is een alternatief voor het kappen van bomen. Maar ook zand-, kassei-, water- en spoorwegen dragen bij aan de zichtbaarheid van een eeuwenoude geschiedenis. Ontwikkel beleid om ook die karakteristieke waarden in uw provincie te behouden en te versterken.

TOELICHTING, VOORBEELDEN EN INSTRUMENTEN

Voorbeelden en instrumenten:

- [Inspiratievideo: historische 'hobbeldebobbelweg' hersteld](#)
- [Bomenlanen. Over de onlosmakelijke relatie tussen bomen en wegen](#)
- [Erfgoedlijnen Zuid-Holland: trekvaarten](#)
- [Historisch onthaasten in het Groene Hart: trekvaart op de Hollandse IJssel](#)
- [Handleiding Brabantse zandpaden](#)
- [Breng cultuurhistorische waarden van historische wegen in kaart](#)

1 WONINGBOUW

2 ENERGIETRANSITIE

3 LANDBOUWTRANSITIE

4 KLIMAATADAPTATIE

5 BEREIKBAARHEID EN MOBILITEIT

6 LEEFBAARHEID

ERFGOED ALS UITGANGSPUNT

Provinciale Statenverkiezingen 2023

6 LEEFBAARHEID

Brede welvaart is een zwaarwegend uitgangspunt voor beleid. Cultureel erfgoed is één van de pijlers voor een veilige en gezonde sociale en fysieke leefomgeving. Erfgoed vormt daarbij mede het uitgangspunt voor alle nieuwe (provinciale) ontwikkelingen. Mensen waarderen erfgoed in hoge mate. Of het nu gaat om archeologie, tradities, monumenten, musea of landschappen: erfgoed bepaalt de identiteit van uw provincie. Burgers en inwoners zijn dan ook vaak trots en betrokken, of het nu gaat om het meedenken over nieuw beleid of een recreatief bezoek aan een bijzondere stad of streek.

WAT KUNT U DOEN:

- Laat dat doorklinken bij nieuwe ontwikkelingen, bijvoorbeeld in 'placemaking'. Een plek in de openbare ruimte waar mensen zich prettig voelen, die goed functioneert en echt wordt gebruikt ontstaat als mensen hierover kunnen meedenken en mee ontwerpen. Zo kunnen nieuwe groepen deze plekken ontdekken en kunnen er nieuwe functies ontstaan.
- Werk volgens het gedachtegoed van Verdrag van Faro: dit Europese gedachtegoed stelt de mens en de samenleving centraal en hun relatie met erfgoed. Zorg dat iedereen die dat wil, toegang heeft tot erfgoed en ook kan meebepalen wat erfgoed is en hoe ermee wordt omgegaan.
- Koester de enorme onbezoldigde inzet door vrijwilligers, in onder meer de archeologie, het monumentenbeheer, de archieven en de musea. Erfgoedvrijwilligers zijn onmisbaar!
- Betrek bovendien uw inwoners bij beslissingen over productie en consumptie. Ondersteun gemeenschappen die ervaring hebben in het opzetten van een duurzame economie met korte ketens, ambachtelijke productie en het opleiden van specialistische vakmensen.
- Zet uw provinciale depot voor archeologische bodemvondsten in om publiek en inwoners hierbij te betrekken: richt het depot bijvoorbeeld in als provinciaal of regionaal archeologisch informatiecentrum.

TOELICHTING, VOORBEELDEN EN INSTRUMENTEN

Voorbeelden en instrumenten:

- [Inspiratievideo](#) Herbestemming Bemmelse kerk
- [Project wonen, zorg en ontmoeten](#): jongeren met beperking weer verbonden met de maatschappij in herbestemd provinciaal monument
- [Monitor Brede Welvaart](#)
- [Voorbeeld Erfgoed Sterren](#)
- [Project 'Wijzer met IJzer'](#)
- [Immaterieel erfgoed als toeristische bestemming](#)
- [Stichting IJzerhart Rotterdam](#)
- [Erfgoedvrijwilliger.nl](#)
- [Uitvoeringsagenda Erfgoedparticipatie Faro](#)
- [De Participatieladder](#)
- Deponeren en registreren in [provinciale depots](#)
- [Erfgoed Gezocht](#)
- [Nationale Archeologiedagen](#)
- [Archeohotspots](#)

1 WONINGBOUW

2 ENERGIETRANSITIE

3 LANDBOUWTRANSITIE

4 KLIMAATADAPTATIE

5 BEREIKBAARHEID EN MOBILITEIT

6 LEEFBAARHEID

ERFGOED ALS UITGANGSPUNT

Provinciale Statenverkiezingen 2023

HET PROCES

Zorg voor een goed proces

Nu u de inhoud op orde heeft, volgt het proces. Een goed proces vormt de basis voor succesvolle besluiten. Dat geldt niet alleen op erfgoedgebied. Deze vijf stappen zijn essentieel bij iedere nieuwe opgave of ontwikkeling die wordt opgepakt.

1. VORM EEN VISIE

Alles start met uw visie. Speelt erfgoed daarin een rol? Zonder kennis van wat er is, wordt het lastig discussiëren, participeren en ontwikkelen. Bedenk vooraf welke waarden er zijn. Benut waardenkaarten, maak gebiedsbiografieën en werk samen met provinciale steunpunten, gemeenten of de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed als u zelf de kennis hierover ontbeert.

2. PAK DE REGIEROL

Neem als provincie de regierol. Vaak krijgt u die al vanuit grote landelijke opgaven. Maar ook regionaal is er de roep om regie. Zo voorkomen we versnippering, zoals aantasting van cultuurlandschap en keuzes die niet uitstijgen boven het lokale belang. Onderken het belang van goed interbestuurlijk toezicht (IBT) op erfgoed en handel hiernaar.

3. BETREK DE BURGER

Burgers staan aan de basis voor draagvlak, maar zijn ook een belangrijke factor als het gaat om de inbreng van kennis en kunde. Benut hun expertise, maar luister ook echt. Participeren is een werkwoord, en vraagt om een tweezijdig gesprek.

4. WERK AAN EEN ZORGVULDIG ONTWERP

Snelheid lijkt vaak op één te staan, maar duurzaamheid staat altijd voorop. Een goed ontwerp is langer houdbaar, draagt bij aan de kwaliteit van onze fysieke leefomgeving. Zet in op deskundigheid, en benut erfgoed als inspiratiebron!!

5. ZONDER MIDDELEN GEEN SLAGKRACHT

Erfgoedzorg is een basiszorg voor de lange termijn. Als provincie verdeelt u rijks gelden richting eigenaren van monumenten. Maar er is meer. Voor transitie- en herbestemmingsopgaven kan uw inzet als provincie het verschil maken. Stimuleer en investeer in erfgoed als identiteit van de regio, de stad en het platteland. Sluit waar mogelijk aan bij een [fonds](#) dat het Nationaal Restauratiefonds reeds in uw provincie beheert.

1 WONINGBOUW

2 ENERGIETRANSITIE

3 LANDBOUWTRANSITIE

4 KLIMAATADAPTATIE

5 BEREIKBAARHEID EN MOBILITEIT

6 LEEFBAARHEID

ERFGOED ALS UITGANGSPUNT

Provinciale Statenverkiezingen 2023

DE KANSEN

Erfgoed biedt volop kansen. Vaak zijn dat ook de projecten waar burgers en bestuurders het meest trots op zijn. Of het nu gaat om de herbestemming van een bijzonder kerkgebouw of een inspiratieve nieuwe woonwijk: kwaliteit van ontwerp levert echte duurzaamheid. Als provincie bent u aan zet: zet u alleen in op verhalen of draagt u echt bij aan investeringen in erfgoed in de fysieke leefomgeving? Zet u in op een leefbaar platteland door de inzet van erfgoed en identiteit? Versterkt u het cultuurlandschap door een nieuwe visie op wonen, bereikbaarheid en klimaatadaptatie? Pak nu de regierol op! Met erfgoed maakt u het verschil.

Benieuwd op welke manier erfgoed mensen gelukkig maakt? Klik [HIER!](#)

1 WONINGBOUW

2 ENERGIETRANSITIE

3 LANDBOUWTRANSITIE

4 KLIMAATADAPTATIE

5 BEREIKBAARHEID EN MOBILITEIT

6 LEEFBAARHEID

ERFGOED ALS UITGANGSPUNT

Provinciale Statenverkiezingen 2023

BENUT SAMEN MET DEZE ERFGOEDORGANISATIES DE KANSEN DIE ERFGOED BIEDT:

FEDERATIE INSTANDHOUDING MONUMENTEN

Artis (Natura Artis Magistra) | BOEi | CIO K | Evangelische Broedergemeente Zeist | Stichting ERM | Landelijke Vereniging Behoud Historisch Bedrijfsvaartuig | Erfgoedvereniging Bond Heemschut | Landelijk Hofjesberaad | Landelijke Federatie het Behouden Huis | Liniebreed Ondernemen | Nationale Monumenten Organisatie (NMo) | Nederlandse Kastelenstichting | Nederlandse Tuinenstichting | Staatsbosbeheer | Alde Fryske Tsjerken | Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen in Noord-Nederland (SBKG Noord-NL) | Stichting Kastelen, Buitenplaatsen en Landgoederen | Stichting Klinkend Erfgoed Nederland (SKEN) | het Drentse Landschap | Geldersch Landschap en Kasteelen (GLK) | het Groninger Landschap | het Limburgs Landschap | Utrechts Monumentenfonds | het Utrechts Landschap | Stichting Menno van Coehoorn | Mobiele Collectie Nederland | Monumenten van de Maatschappij van Weldadigheid | Stichting Monumenten Bezit (SMB) | Oude Gelderse Kerken | Stichting Oude Groninger Kerken | Oude Hollandse Kerken | Vakgroep Restauratie | De Hollandsche Molen | Hendrick de Keyser | Monumentenwacht NL | Natuurmonumenten | Vereniging van Beheerders van Monumentale Kerkgebouwen in Nederland (VBMK) | Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de PKN (VKB).

Kunsten'92

ERFGOEDPLATFORM VAN KUNSTEN'92

BOEi | DEN | DutchCulture | Erfgoedvereniging Heemschut | Erfgoedstem | Europa Nostra | Federatie Grote Monumentengemeenten | Federatie Instandhouding Monumenten | Federatie Ruimtelijke Kwaliteit | Fonds Cultuurparticipatie | KIEN Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland | KVAN/BRAIN Branchevereniging Archiefinstellingen Nederland | LCM Landelijk Contact van Museumconsulenten | LKCA Cultuureducatie en Amateurkunst | Nederland Monumentenland | Mondriaan Fonds | Museumvereniging | Nationale Monumentenorganisatie | Nationaal Restauratiefonds | Nederland Monumentenland | Netwerk Steunpunten Cultureel Erfgoed | OPEN Overleg Provinciale Erfgoedinstellingen Nederland | Prins Bernhard Cultuurfonds | Restauratoren Nederland | Stichting Kastelen, historische Buitenplaatsen en Landgoederen | Stichting Liniebreed Ondernemen | Stichting Reuvs | Stichting Nationale Archeologiedagen | Vereniging de Hollandsche Molen | VOIA Vereniging Ondernemers in Archeologie | Werelderfgoed Unesco

FEBRUARI 2023

